

ACADEMIA ROMÂNĂ
Școala de Studii Avansate a Academiei Române
Școala doctorală de Sociologie și Științe Juridice
Institutul de Cercetare a Calității Vieții

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**Relația dintre reprezentarea descriptivă și reprezentarea
substanțială a femeilor în Parlamentul României.
Legislatura 2016-2020**

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:
CS I, Dr. Sorin Cace

DOCTORAND:
Elena Spiridon

București
2025

CUPRINS

LISTĂ DE ABREVIERI	5
INTRODUCERE.....	7
CAPITOLUL 1	
REPREZENTAREA POLITICĂ A FEMEILOR	13
1.1. Drepturile femeilor	13
1.1.1. Feminismul occidental	13
1.1.2. Mișcarea pentru drepturile femeilor în România	22
1.2. Reprezentarea politică a femeilor din România.....	27
1.3. Concluzii	31
CAPITOLUL 2	
IPOTEZELE CERCETĂRII. UN MODEL CICLIC	
AL REPREZENTĂRII INTERESELOR FEMEILOR	33
2.1. Perspective teoretice	33
2.1.1. Conceptul de reprezentare.....	33
2.1.2. Interesele politice ale femeilor	36
2.2. Ipotezele de cercetare.....	37
2.3. Metodele de cercetare	39
CAPITOLUL 3	
REPREZENTAREA SUBSTANȚIALĂ A INTERESELOR FEMEILOR	
ÎN PARLAMENTUL ROMÂNIEI. LEGISLATURILE 2012-2016 ȘI 2016-2020	43
3.1. Introducere	43
3.2. Cadrul teoretic.....	45
3.3. Date și metode	49
3.4. Rezultate și discuții	52
3.4.1. Analiza de conținut a inițiativelor legislative privind creșterea natalității.....	52
3.4.2. Analiza de regresie a inițiativelor legislative privind creșterea natalității	61
3.5. Concluzii	66
CAPITOLUL 4	
INIȚIATIVE LEGISLATIVE DE PREVENIRE ȘI COMBATERE A VIOLENȚEI DOMESTICE	
ÎNAINTE ȘI DUPĂ DECLANȘAREA PANDEMIEI DE COVID-19	69
4.1. Introducere	69
4.2. Prima lege pentru prevenirea și combaterea violenței asupra femeilor	
adoptată în Parlamentul României	72
4.3. Cadrul teoretic.....	78
4.4. Date și metode	80
4.5. Rezultate și discuții	81
4.6. Concluzii	99

CAPITOLUL 5	
INIȚIATIVELE LEGISLATIVE PRIVIND CREȘTEREA REPREZENTĂRII DESCRIPTIVE	
ÎN PARLAMENTUL ROMÂNIEI	103
5.1. Cadrul teoretic.....	104
5.1.1. Teoria masei critice	105
5.1.2. Argumentele pentru și împotriva adoptării cotelor legislative de gen	107
5.1.3. Eficacitatea cotelor de gen în politică	110
5.2. Date și metode	113
5.3. Rezultate și discuții	116
5.3.1. Propuneri legislative și amendamente privind creșterea reprezentării descriptive a femeilor în politică și în funcții de decizie	116
5.3.1.1. Cote pentru femei sau cote neutre de gen?	121
5.3.1.2. Eficacitatea cotelor de gen	123
5.3.1.3. Sunt femeile parlamentare din România actori critici?	124
5.3.2. Dezbaterile din Parlament privind inițiativele legislative de creștere a reprezentării descriptive a femeilor în politică.....	132
5.4. Concluzii	155
CAPITOLUL 6	
REPREZENTAREA POLITICĂ A FEMEILOR: SOCIOLOGIA (IM)POSIBILITĂȚII	
ADOPTĂRII COTELOR DE GEN ÎN PARLAMENTUL ROMÂNIEI	159
6.1. Introducere	159
6.2. Contextul istoric al reprezentării descriptive a femeilor în politică.....	162
6.2.1. Suedia.....	162
6.2.2. Spania.....	163
6.2.3. Polonia	165
6.2.4. România	167
6.3. Date și metode	169
6.4. Rezultate și discuții	170
6.5. Concluzii	182
CONCLUZII	183
REFERINȚE	190
ANEXE	206

REZUMAT

Introducere

Revendicarea dreptului de a participa la viața publică s-a format în conștiința femeilor din secolul al XIX-lea ca o ultimă etapă în obținerea egalității dintre femei și bărbați. La aproape două sute de ani de la primele revendicări și la aproape o sută de ani, în cele mai multe țări, de la obținerea dreptului de vot și de a candida, drept prin care femeile și-au dorit să ia parte la procesul decizional, reprezentarea descriptivă a femeilor în politică este departe de a fi atins egalitatea în multe state ale lumii.

Conform Indicelui Egalității de Gen din 2024 care măsoară egalitatea de gen în șase domenii – muncă, bani, cunoaștere, timp, putere și sănătate –, România se află pe ultimul loc din Uniunea Europeană, cu un scor de 57.5 puncte din 100, cel mai mic punctaj, 32.8 puncte, fiind obținut în domeniul puterii politice, economice și sociale care modelează societatea (EIGE, 2024). Femeile continuă să fie subreprezentate în poziții de putere și de luare a deciziilor în România, dar și în Uniunea Europeană, în ciuda apelului Comisiei Europene de reafirmare a democrației, mai ales în contextul presiunii exercitate asupra coeziunii sociale, egalității de gen și drepturilor femeilor de către multiplele crize din ultimii ani și de către populismul în creștere (EIGE, 2024).

În urmă cu cinci ani, în iunie 2020, la scurt timp de la declanșarea pandemiei de Covid-19, a fost adoptată de către Parlamentul României propunerea legislativă Pl-x 617/2019 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr.1/2011, inițiată de un senator și un deputat aleși pe listele Partidului Mișcarea Populară, care interzicea activitățile în vederea răspândirii teoriei sau opiniei identității de gen, înțelegând ca teoria sau opinia că genul este un concept diferit de sexul biologic, cele două noțiuni nefiind întotdeauna aceleași, în unitățile de învățământ și în toate spațiile destinate educației și formării profesionale, inclusiv în unitățile care oferă educație extrașcolară. Dacă ar fi fost promulgată această lege, ar fi încălcat principiul autonomiei universitare, libertatea de exprimare și interzicerea cenzurii, libertatea conștiinței, precum și asigurarea dreptului la învățătură prin impunerea unor constrângeri în manifestarea unei teorii/opinii expres prevăzute prin lege, atât pentru beneficiari, cât și pentru furnizorii de educație. Studiile de gen și programele de

master în politicile egalității de șanse, precum cel organizat de Universitatea București pe care am avut prilejul de a-l absolvi, ar fi fost interzise.

În urma Deciziei de neconstituționalitate dată de Curtea Constituțională a României pe 16 decembrie 2020, această lege a fost trimisă de Președintele țării la Camera Deputaților pentru reexaminare. Membrii Comisiei pentru învățământ și ai Comisiei pentru neconstituționalitate din Camera Deputaților au propus, prin raportul trimis în martie 2024, respingerea legii, dar până la data de 25 iunie 2025 nu își încheiase parcursul legislativ.

Adoptarea acestei legi, însă, în iunie 2020 a determinat hotărârea de a aprofunda studiile de gen prin continuarea analizei privind reprezentarea femeilor în Parlamentul României începute în cadrul programului de master.

Contribuția mea la cercetarea acestei problematice, abordate în general din perspectiva subreprezentării femeilor în politică și a cauzelor care mențin această stare, constă în identificarea unei corelații între reprezentarea descriptivă a femeilor în politică și reprezentarea substanțială a intereselor specifice ale acestora.

Teza are la bază teoria feministă exprimată de Anne Phillips (1995), conform căreia o mai bună reprezentare descriptivă a femeilor determină o mai bună reprezentare substanțială a intereselor femeilor care, ulterior, prin inițiativele legislative devenite legi, poate influența reprezentarea descriptivă a femeilor în politică și în funcții de decizie, prin creșterea implicării acestora. Totodată, am urmărit și testarea teoriei modernizării (Inglehart, 1997), respectiv a teoriei revizuite a modernizării (Inglehart, 2018) care are un caracter probabilistic, fiind dependentă de cale, pentru a explica evoluția reprezentării descriptive a femeilor în politică, susținerea egalității de gen fiind o consecință a progresului social însoțit de schimbări ale percepțiilor privind rolurile potrivite pentru femei și bărbați.

Teza este structurată în șase capitole, urmate de concluziile finale ale cercetării.

Capitolul 1. Reprezentarea politică a femeilor

Primul capitol introduce o scurtă istorie a mișcării pentru drepturile femeilor din ultimele secole în vederea reducerii inegalităților dintre femei și bărbați în statele occidentale comparativ cu feminismul din România. Am considerat important să facem această incursiune întrucât fiecare dintre valurile feminismului a reprezentat o etapă importantă în procesul de capacitate a femeilor pentru a participa activ la viața publică, influențând astfel deciziile importante ale comunității în care trăiau. Ultima secțiune a capitolului prezintă

evoluția reprezentării descriptive a femeilor în Parlamentul României din momentul obținerii dreptului de vot și de a candida pentru funcții publice până în prezent, precum și posibilele cauze ale menținerii subreprezentării acestora în politică, după cum reiese din literatura reprezentării politice.

Mișcarea pentru drepturile femeilor a început în Occident încă din 1700 cu revendicarea dreptului la educație egală cu a bărbaților, lipsa egalității educaționale fiind considerată principala cauză a subordonării sociale a femeilor. Prin educație, femeile ar fi obținut acces la profesii și ar fi putut, astfel, depăși spațiul domestic al îngrijirii casei și copiilor care le era atribuit cu precădere.

Ulterior, atât în Franța, cât și în Statele Unite ale Americii, femeile au început să revendice drepturile fundamentale acordate tuturor oamenilor, precum viața, libertatea și căutarea fericirii, pentru asigurarea cărora au solicitat să participe la adoptarea legilor, să aibă dreptul de a vota și de a candida la funcții publice, să aibă acces la profesii civile și ocupații profesionale, dar și să aibă dreptul de moștenire după moartea soțului.

Refuzul constant al bărbaților de a acorda aceleași drepturi femeilor a fost atribuit inegalității de putere, de forță fizică dintre femei și bărbați care se considerau îndreptățiți să se ocupe exclusiv de sfera publică și care au cedat la solicitările femeilor de a avea drept de vot și de a fi votate după mai bine de o sută de ani de la primele revendicări, în majoritatea statelor occidentale în jurul anului 1920, după încheierea Primului Război Mondial.

Întrucât inegalitățile între femei și bărbați au persistat și după obținerea accesului formal la toate aspectele vieții, femeile fiind marginalizate cultural, economic și politic, mișcarea feministă al cărei prim val s-a încheiat odată cu obținerea dreptului de vot a continuat în mai multe valuri de-a lungul secolului trecut până în prezent, contestând discriminările pe bază de gen, de rasă și de clasă.

Feminismul românesc al primului val s-a manifestat în paralel cu cel occidental, în mediul urban, dar feministele educate care voiau să îmbunătățească statutul normativ al femeilor din România s-au lovit în revendicarea lor de gânditorii liberali pașoptiști, susținători ai valorilor tradiționale ale familiei, și ulterior de Codul Civil care a incapacitat femeile economic și social.

Prima organizație feministă din țara noastră, Liga Femeilor din România, înființată în 1894, a revendicat dreptul femeilor la educație gratuită la toate nivelurile, acces la profesii și modificarea Codului Civil pentru ameliorarea condiției juridice a femeilor și, câțiva ani mai târziu, dreptul de vot pentru a putea îndrepta deficiențele legale care le nedreptățeau. Mișcarea feministă pentru obținerea drepturilor politice depline ale femeilor s-a intensificat

înainte de adoptarea Constituției din 1923, femeile din România reușind să obțină drept de vot la alegerile locale și numai pentru femeile absolvente de învățământ secundar, normal sau profesional, funcționare sau văduve de război.

Întrucât gânditorii politici naționaliști din perioada interbelică și, mai apoi, legionarii au fost potrivnici mișcării feministe din România, dreptul universal de vot și de a candida a fost exercitat pentru prima dată de femeile române în 1946. Valul al doilea al feminismului occidental, însă, nu s-a putut manifesta în România decât după căderea regimului comunist și preponderent în mediul academic și în cercetare, în educarea și formarea femeilor pentru funcții de conducere sau militând împotriva violenței asupra femeilor.

În ciuda respingerii feminismului, femeile din politica românească au reprezentat interesele politice ale tuturor femeilor din țara noastră, deși subreprezentate în primul deceniu de democrație. Ulterior, reprezentarea descriptivă a femeilor s-a stabilizat în jurul a 10-11%, pentru ca la ultimele alegeri, din decembrie 2024, să ajungă la 22.36%, după un prim salt semnificativ, la 19%, în urma alegerilor parlamentare din decembrie 2016.

Cu toate acestea, subreprezentarea femeilor în politică nu este o caracteristică numai a României sau a fostelor state postcomuniste, ci a întregii lumi, printre cauzele principale care determină și mențin barierele în calea accesului femeilor numărându-se factorii culturali, socio-economici și politici.

Capitolul 2. Ipotezele cercetării. Un model ciclic al reprezentării intereselor femeilor

Influențând atât dezbateri teoretice și normative, cât și structuri instituționale la diverse niveluri, reprezentarea este esențială pentru democrație, fiind, de-a lungul timpului, un simbol al luptei pentru drepturi politice, inclusiv pentru egalitatea de gen.

Acest capitol cuprinde trei secțiuni: în prima secțiune sunt descrise conceptul de reprezentare și conceptul de interese politice ale femeilor, a doua secțiune prezintă ipotezele de cercetare ale acestei teze, pentru ca ultima secțiune să ofere informații despre metodele de cercetare utilizate.

Analiza Hannei Pitkin, din 1967, despre reprezentarea politică a devenit un reper pentru cercetările din domeniu. Definind reprezentarea ca „a face prezent ceva care nu este literalmente prezent”, Pitkin explorează trei tipuri de reprezentare: *formalistă* (axată pe instituții și procese), *descriptivă* (privind reflectarea comunității) și *simbolică* (bazată pe percepția celor reprezentați). În final, propune conceptul de reprezentare *substanțială*,

definită ca „acționarea în interesul celor reprezentați, într-un mod receptiv față de aceștia”, esențial în dezbaterile actuală despre reprezentarea politică.

Tipologiile analizate de Pitkin nu luau în considerare în mod explicit problema genului. Spre sfârșitul secolului al XX-lea, însă, reprezentarea politică a fost analizată din perspectiva genului de către Anne Phillips, în *The Politics of Presence* (1995), aceasta demonstrând că există o legătură între cele două dimensiuni ale reprezentării, descriptivă și substanțială, aceasta din urmă, cuprinsă în politica ideilor, fiind subordonată politicii prezenței.

Având la bază concepția lui Anne Phillips (1995) care susține că femeile au interese specifice ce derivă din propriile lor experiențe de viață, iar prezența acestora în politică, deși nu garantează reprezentarea acestor interese, crește probabilitatea de a fi luate în considerare, această teză analizează relația dintre reprezentarea descriptivă și reprezentarea substanțială, cu respectarea criteriilor cauzalității nomotetice (Babbie, 2010) conform cărora cele două variabile sunt corelate, iar cauza, reprezentarea descriptivă, precedă efectul, reprezentarea substanțială, între aceste două variabile existând o cauzalitate moderată de partidele politice.

Modelul de cercetare este ciclic, reprezentarea substanțială influențând, la rândul ei, reprezentarea descriptivă, prin propunerile legislative privind interesele specifice ale femeilor inițiate sau/și adoptate cu impact pozitiv asupra reconcilierii vieții de familie a femeilor cu cea profesională, încurajând totodată și alte femei să se implice în politică după exemplul dat de femeile politiciene din țara noastră.

Având în vedere că, pentru reducerea inegalităților de gen, este necesară nu atât reînvișarea rolurilor de gen, cât schimbarea profundă la nivelul structurii fundamentale a instituțiilor de bază ale societății, am considerat că modelul de cercetare cel mai potrivit pentru analiza corelației dintre reprezentarea descriptivă și reprezentarea substanțială a femeilor în politică este acela al interacționismului simbolic.

Prin prisma interacționismului simbolic, Parlamentul României, în culisele căruia se află partidele politice, devine o scenă goffmaniană (Goffman, 1959) pentru femeile și bărbații parlamentari care, prin intermediul inițiativelor legislative și al dezbaterilor, produc și reproduc perspectivele despre rolurile potrivite pentru femei și pentru bărbați în societate, dezvăluind procesele prin care realitatea socială este construită și reconstruită în mod continuu.

Principala metodă de cercetare folosită pentru a analiza relația dintre reprezentarea descriptivă și reprezentarea substanțială a femeilor în Parlamentul României este analiza de conținut a inițiativelor legislative propuse de femeile parlamentare în comparație cu bărbații parlamentari.

Definită ca „tehnică de cercetare utilizată pentru a face inferențe replicabile și valide din texte (sau din alte forme de conținut semnificativ) către contextul utilizării acestora” (Krippendorff, 2004, p. 18), analiza de conținut, ale cărei prime utilizări datează din secolul al XVII-lea, are o vastă aplicare în științele sociale și în comunicare. În domeniul legislativ, analiza de conținut este folosită pentru a examina ideologia partidelor politice în textul manifestelor care conturează programul de guvernare înainte de alegerile electorale parlamentare sau în statutul partidelor, poziționarea guvernului, comportamentul de vot al parlamentarilor, reprezentarea politică, temele agendei politice exprimate în discursurile legislative sau în alte date textuale, precum blogurile și comunicatele de presă, calitatea dezbaterilor și rolul mass-mediei (Slapin și Proksch, 2014).

Baza de date folosită pentru a cerceta reprezentarea substanțială este arhiva online a Parlamentului României, disponibilă pe cele două site-uri, al Senatului și al Camerei Deputaților. Întrucât validitatea semantică a rezultatelor unei căutări într-o arhivă depinde de calitatea colecțiilor arhivei și a sistemelor sale de acces (Krippendorff, 2004, p. 275), una dintre limitările acestei cercetări provine din arhivarea textelor legislative ca imagine, deși există o tendință recentă de a fi arhivate într-un format care să permită căutarea online.

Codarea inițiativelor legislative în vederea analizei a fost realizată manual, mărimea redusă a sub-eșantioanelor obținute privind cele trei categorii de interese ale femeilor studiate în această teză – inițiativele legislative de stimulare a natalității, de creștere și de îngrijire a copiilor cu efecte asupra echilibrului muncă-viață de familie, inițiativele legislative privind violența domestică, violul, hărțuirea și discriminarea, și inițiativele legislative pentru creșterea reprezentării descriptive a femeilor – având un risc scăzut de eroare sau inconsecvență.

Datele statistice oferite de Uniunea Inter-Parlamentară pentru procentul femeilor în Parlamentul Unicameral sau în Camera Deputaților în perioada 1946-1997 și datele statistice disponibile pe site-ul EIGE pentru procentul femeilor în Parlamentul Unicameral sau în Camera Deputaților în perioada 1998-2024 au fost utilizate pentru analiza trendului reprezentării descriptive a femeilor în Parlamentul României, al Poloniei, Spaniei și Suediei.

Baza de date a Institutului Internațional pentru Democrație și Asistență Electorală (International IDEA) a fost utilizată pentru identificarea anului adoptării cotelor legislative de gen și a cotelor voluntare de gen, precum și a prevederilor acestora, pentru analiza comparativă din Capitolul 6.

De asemenea, am folosit sondajele World Values Survey/European Values Study privind tendințele din 1981 până în 2022 (Haerpfer et al., 2022; European Values Study, 2021) pentru

a analiza atitudinile bărbaților din cele patru țări comparate în Capitolul 6 față de rolurile de gen, precum și interesul femeilor pentru politică, încrederea femeilor în parlament, tendința femeilor de a participa la o acțiune politică și la proteste legale pașnice, o limită a acestui studiu comparativ fiind lipsa datelor pentru fiecare stat în primele valuri ale sondajelor.

Baza de date furnizată de Banca Mondială și Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică privind produsul intern brut național pe cap de locuitor, în dolari, a fost utilizată pentru analiza asocierii dintre reprezentarea descriptivă a femeilor în politică și dezvoltarea economică a celor patru state.

Metodele complementare de cercetare pentru analiza relației dintre reprezentarea descriptivă și reprezentarea substanțială a femeilor în Parlamentul României au fost descrise în secțiunea dedicată datelor și metodelor din cadrul fiecărui capitol.

Capitolul 3. Reprezentarea substanțială a intereselor femeilor în Parlamentul României. Legislaturile 2012-2016 și 2016-2020

De-a lungul istoriei, femeilor li s-a atribuit cu precădere spațiul domestic, fiind responsabile de îngrijirea casei și de creșterea copiilor, în timp ce sfera publică a muncii, a politicii și a luării deciziei era considerată un domeniu masculin. Primele scrieri feministe (Astell, 1700; Wollstonecraft, 1792) revendică dreptul femeilor la educație egală cu a bărbaților, considerând că astfel le va fi înlesnit accesul femeilor la profesii și ocupații pe piața muncii.

Întrucât inegalitățile socio-economice rămăneau neschimbate, femeile au căutat să obțină, în decursul secolului al XIX-lea, dreptul de vot și de a fi alese, pentru ca prin vot să includă vocea lor în modelarea istoriei și să contribuie astfel la schimbarea practicilor care le prejudiciuau. Drepturile politice au fost dobândite de către femei în majoritatea statelor lumii la începutul secolului al XX-lea, dar progresul acestora către egalitatea de gen în participarea politică este limitat.

Responsabilitățile față de familie pot constitui totodată un impediment pentru accesul femeilor la funcții politice, fiind un criteriu în selecția femeilor candidate la parlament de către partidele politice și de către votanții acestora, pentru cei cu valori mai tradiționale căsătoria și copiii reprezentând un avantaj în cazul bărbaților și un dezavantaj în cazul femeilor de la care există așteptarea să se implice mai mult în îngrijirea copiilor și, prin urmare, să aibă mai puțin timp pentru muncă în afara familiei (Norris și Lovenduski, 1995).

România se află pe locul 117 din 193 de state la indicele de putere politică a femeilor (CFR, 2024), în timp ce indicele normelor sociale de gen arată că 86% dintre români au prejudecăți, bărbații în proporție mai mare decât femeile, 52% dintre români considerând că bărbații sunt lideri politici mai buni decât femeile, iar aproximativ 54% că bărbații sunt lideri de afaceri mai buni decât femeile (UNDP, 2023). Literatura din sfera reprezentării politice a femeilor arată, însă, că prezența acestora în forurile decizionale duce la adoptarea unor măsuri care acordă prioritate intereselor economice, sociale, personale ale femeilor (Celis, 2009; Wängnerud, 2000), ponderea cât mai mare a acestora în organisme cu rol decizional constituind premisele adoptării unor politici care să promoveze interesele femeilor, inclusiv reconcilierea dintre viața profesională cu viața de familie a femeilor.

Acest capitol compară reprezentarea substanțială a intereselor femeilor din legislatura de referință a acestei teze, legislatura 2016-2020, când reprezentarea descriptivă a femeilor în Parlamentul României aproape s-a dublat față de legislatura precedentă, cu reprezentarea substanțială a intereselor femeilor din legislatura 2012-2016, pentru a identifica în ce măsură prezența femeilor a influențat tipul de măsuri de suport propuse cu impact asupra natalității. Întrucât sarcina, nașterea și alăptarea sunt interese care decurg din experiențele exclusiv feminine, iar îngrijirea și creșterea copiilor sunt interese rezultate din experiențele preponderent feminine, munca domestică și de îngrijire fiind istoric atribuite femeilor, acest capitol urmărește să afle dacă prezența crescută a femeilor parlamentare a determinat susținerea unor inițiative legislative orientate către un model de familie care să conducă la reconcilierea vieții de familie cu viața profesională a femeilor.

În urma aplicării criteriilor de clasificare a inițiativelor legislative ce au vizat măsuri directe și măsuri indirecte de creștere a natalității asupra eșantionului reprezentativ de 3 978 de propuneri legislative din cele două legislaturi 2012-2016 și 2016-2020, a rezultat un sub-eșantion de 162 de inițiative legislative, reprezentând un procent de 4.07% din totalul celor înregistrate de parlamentari.

Rezultatele analizei au indicat că au fost depuse cele mai multe inițiative, 102, în prima legislatură, când femeile parlamentare reprezentau numai 11% din membrii Parlamentului României, și cu precădere în primul an, 2013, ca o continuare a politicilor de stimulare a natalității începute în 2011-2012 prin acordarea unei indemnizații de 85% din salariul pe ultimele 12 luni părinților activi pe piața muncii.

Procentul propunerilor legislative inițiate de bărbați parlamentari în privința ambelor categorii de măsuri este majoritar atât în prima legislatură, cât și a în doua, dar procentul propunerilor legislative inițiate de femeile parlamentare este în creștere în cea de-a doua

legislatură, în timp ce procentul propunerilor legislative inițiate de bărbații parlamentari înregistrează o scădere.

Din totalul de 162 de propuneri legislative, 28 au devenit lege, doar șapte în timpul primei legislaturi analizate, 19 în legislatura 2016-2020 și două în legislatura 2020-2024. Totodată, analiza de conținut a propunerilor legislative pentru măsuri directe de creștere a natalității și de îngrijire a copiilor a relevat că în prima legislatură, 2012-2016, parlamentarii au atribuit o importanță mai mare propunerilor de acordare a stimulentei, de mărire a alocației de stat și de modificare a indemnizației de creștere, inițiind mai puține propuneri legislative de îmbunătățire a infrastructurii serviciilor de îngrijire a copiilor care ar fi putut permite mamelor să revină mai repede și mai ușor în câmpul muncii.

Modelele de regresie logistică utilizate pentru a testa asocierea dintre reprezentarea descriptivă a femeilor în Parlamentul României și reprezentarea substanțială a intereselor lor privind reconcilierea dintre viața de familie și viața profesională și pentru a estima probabilitatea ca prezența femeilor să influențeze reprezentarea substanțială de proces prin creșterea numărului de inițiative legislative sau reprezentarea substanțială de rezultat prin adoptarea unor propuneri legislative favorabile femeilor, au indicat că probabilitatea ca propunerile legislative privind măsuri directe de infrastructură de creștere a copilului să fie inițiate în a doua legislatură este mai mare. Apartenența politică la Partidul Național Liberal (PNL) crește de trei ori probabilitatea ca propunerile legislative privind infrastructura de creștere a copilului să fie inițiate de parlamentari ai acestui partid, iar inițierea acestora se produce cu o probabilitate de trei ori și jumătate mai mare în a doua legislatură.

Pentru a verifica dacă prezența crescută a femeilor a influențat reprezentarea substanțială orientată către rezultat, prin adoptarea mai multor propuneri legislative, am controlat pentru efectul genului și al legislaturii asupra adoptării inițiativelor legislative care prevăd atât măsuri directe, cât și măsuri indirecte pentru creșterea natalității, iar rezultatele au evidențiat că este mai probabil ca inițiativele legislative privind creșterea natalității propuse de femei să fie adoptate, iar adoptarea să aibă loc în a doua legislatură când reprezentarea descriptivă a femeilor în Parlamentul României a fost mai mare. Controlând pentru efectul apartenenței politice, efectul variabilei gen se diminuează din cauza diferențelor de compoziție de gen a grupurilor parlamentare ale partidelor politice care alcătuiesc Parlamentul României.

Rezultatele acestui capitol relevă existența unei legături între reprezentarea substanțială și cea descriptivă a femeilor în ceea ce privește tipul de măsuri propuse prin inițiativele legislative pentru creșterea natalității, însă doar un număr limitat dintre aceste inițiative s-au concretizat în legi adoptate de Parlament. Studiile viitoare ar trebui să analizeze, folosind

metode complementare de cercetare, ce factori au blocat adoptarea acestor inițiative și cum poate fi pe viitor stimulată transformarea inițiativelor care promovează interesele femeilor în legi.

Capitolul 4. Inițiative legislative de prevenire și combatere a violenței domestice înainte și după declanșarea pandemiei de Covid-19

Al patrulea capitol este concentrat tot în jurul legislaturii de referință, 2016-2020, însă plasează analiza intereselor femeilor privind violența domestică în contextul pandemiei de Covid-19, analizând inițiativele legislative înregistrate de femeile și bărbații parlamentari înainte și după declanșarea pandemiei până la încetarea stării de alertă pe teritoriul României.

Violența domestică este un fenomen care afectează preponderent femeile, fiind o practică acceptată de secole ca parte a sferei private a vieții de familie și sancționată prin lege relativ recent. În timpul pandemiei, când au existat interdicții de părăsire a domiciliului în anumite intervale orare, era de așteptat ca violența domestică să crească, fapt care ar fi trebuit să determine luarea unor măsuri specifice de protejare a femeilor prin crearea de instrumente flexibile de raportare a abuzurilor și mărirea numărului de locuri din adăposturile de protecție. De aceea, acest capitol investighează dacă pandemia a generat preocupări particulare în rândul parlamentarilor români, concretizate în propuneri legislative pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, dacă femeile parlamentare au inițiat mai multe propuneri legislative privind prevenirea și combaterea violenței decât bărbații parlamentari și dacă, în propunerile legislative inițiate, există diferențe între strategia de prevenire și combatere a violenței domestice susținută de femeile parlamentare și cea propusă de bărbații parlamentari.

Din totalul de 3 379 de propuneri legislative înregistrate pe site-ul Senatului României, 2 795 în 2017-2020 și 584 în 2021, am identificat 34 de inițiative care au vizat prevenirea și combaterea violenței, atât în mod direct, prin modificarea și completarea legislației din domeniu, cât și în mod indirect, prin prevederi de reducere a discriminării, realizarea egalității de drept și de fapt între bărbați și femei fiind un element esențial în prevenirea violenței împotriva femeilor.

Analiza de conținut a celor 34 de propuneri legislative identificate în perioada de referință, 2017-2021, a indicat că acestea au fost inițiate preponderent în anii de dinainte de declanșarea pandemiei de Covid-19, 2018 și 2019, și în acord cu programele de guvernare

pentru care egalitatea de gen și combaterea fenomenului de violență domestică au reprezentat o prioritate. Cele mai multe propuneri legislative au fost susținute de către Partidul Social Democrat (PSD) și Uniunea Salvați România (USR), urmate de PNL.

Textele legislative adoptate abordează problematica violenței domestice din perspectiva neutralității de gen, pentru a crea un cadru legal cât mai incluziv, însă analiza de conținut a expunerilor de motive pentru fiecare propunere inițiată a evidențiat că femeile parlamentare tind să adreseze măsurile propuse în inițiativele legislative mai mult femeilor ca fiind categoria cea mai afectată de acest fenomen, în timp ce bărbații parlamentari au inițiat mai multe propuneri legislative adresate copiilor.

Atât reprezentarea substanțială de proces, cât și reprezentarea substanțială de rezultat a femeilor parlamentare privind prevenirea și combaterea violenței domestice au fost mai mari decât ale bărbaților parlamentari, femeile inițiind mai multe propuneri legislative care s-au și concretizat în legi adoptate decât colegii lor. Cele mai multe proiecte adoptate au fost inițiate de Guvernul PSD-ALDE condus de o femeie și de către femeile parlamentare USR și cele neafiliate niciunui partid politic.

În ceea ce privește a doua întrebare urmărită în acest capitol, femeile parlamentare și bărbații parlamentari au abordat o strategie bazată cu precădere pe sancțiuni, însă femeile parlamentare au propus mai multe inițiative legislative care vizau servicii sociale de suport pentru victimele violenței domestice, dar și destinate agresorilor.

Contextul generat de pandemia de Covid-19 nu a determinat inițierea mai multor propuneri legislative, numai cinci dintre cele nouă înregistrate în perioada dintre instaurarea stării de urgență și încetarea stării de alertă pe teritoriul țării noastre făcând referire la numărul crescut de cazuri de violență domestică din cauza restricțiilor impuse de limitarea răspândirii virusului. În schimb, pandemia de Covid-19 a creat un cadru favorabil adoptării unor propuneri cu potențial de prevenire și combatere a violenței domestice și de împuternicire a femeilor victime.

Capitolul 5. Inițiativele legislative privind creșterea reprezentării descriptive în Parlamentul României

Acest capitol analizează evoluția în timp a inițiativelor legislative privind creșterea numărului de femei implicate în procesul decizional, propuse în Parlamentul României după căderea comunismului până la sfârșitul anului 2024, urmărind corelația dintre reprezentarea

descriptivă și reprezentarea substanțială a meta-interesului femeilor privind participarea politică, corelație moderată de partidele politice parlamentare.

Întrebările la care am răspuns în acest capitol, utilizând analiza de conținut a propunerilor legislative, au fost dacă femeile din Parlamentul României au acționat ca actori critici inițiind mai multe propuneri legislative pentru creșterea reprezentării descriptive a femeilor decât bărbații parlamentari și dacă ideologia partidelor politice din România este factorul determinant în susținerea sau respingerea cotelor de gen. Analiza cantitativă a inițiativelor legislative privind meta-interesul femeilor a fost completată de analiza calitativă a dezbaterilor care au avut loc înainte de votul pentru aprobarea sau respingerea propunerilor legislative sau amendamentelor pentru creșterea reprezentării descriptive a femeilor în politică și în funcții de decizie prin cote de gen sau prin acordarea unor stimulente financiare partidelor politice pentru a promova femeile pe listele electorale pe locuri eligibile.

Principalele rezultate ale analizelor efectuate în acest capitol indică faptul că femeile din Parlamentul României au acționat ca actori critici inițiind mai multe propuneri legislative pentru creșterea reprezentării descriptive a femeilor decât bărbații parlamentari. Femeile parlamentare au propus mai multe inițiative legislative în contextul în care a existat o susținere instituțională – îndeplinirea obligațiilor României de transpunere în legislație a acquis-ului comunitar, creând un precedent pentru creșterea reprezentării substanțiale a intereselor femeilor în condițiile unui eventual mandat de reprezentare din partea societății și a organizațiilor de femei, parlamentarele fiind mai dispuse să acționeze când există și o altă motivație decât propriul lor interes.

Apartenența politică este un factor semnificativ în inițierea propunerilor legislative, partidul social-democrat și partidele liberale, anti-clericale, depunând mai multe inițiative legislative decât partidele cu doctrină naționalistă și conservatoare, dar chiar și femeile parlamentare din aceste partide au avut inițiative legislative pentru introducerea cotelor legislative de gen.

Femeile parlamentare au susținut inițiative legislative din fiecare categorie identificată în urma analizei de conținut cantitative, însă numai parlamentarii din partidele cu doctrină social-democrată au propus inițiative legislative pentru acordarea stimulentei financiare pentru partidele politice pentru promovarea femeilor pe listele electorale pe locuri eligibile.

Chiar dacă nu au fost adoptate inițiativele care susțineau cote de gen, în timp, designul cotelor legislative de gen s-a îmbunătățit prin introducerea ordinii de gen pe listele electorale și a sancțiunii de respingere a listelor electorale care nu respectă prevederile legale, crescându-și eficacitatea în cazul în care ar fi adoptate.

Propunerile legislative de introducere a unor cote minime de reprezentare atât pentru femei, cât și pentru bărbați au fost respinse chiar și de partide politice care aveau deja adoptate în statutul lor cotele voluntare de gen și, implicit, o practică a aplicării acestora, și chiar și atunci când, neprevăzând o anumită ordine pe listele electorale sau sancțiuni pentru nerespectarea prevederilor legale, ar fi avut un caracter mai degrabă simbolic. Parlamentarii din Senat sunt mai predispuși să adopte cotele de gen, fie pentru că, în adunări mai mici, diferă comportamentul bărbaților parlamentari, influența femeilor parlamentare fiind mai mare, fie pentru că Senatul nu este Camera decizională.

În debaterile din Parlament dinaintea votului pentru adoptarea sau respingerea propunerilor legislative și a amendamentelor de creștere a reprezentării descriptive a femeilor în politică și în funcțiile de decizie, cotele de gen s-au dovedit a fi un instrument constant de critică a adversarilor politici: inițiate de partide aflate la guvernare sau în coaliția de guvernare, au oferit un bun prilej partidelor aflate în opoziție de a critica lipsa de politici economice, sociale, familiale pe care guvernul ar fi trebuit să le adreseze înaintea propunerii cotelor legislative de gen; inițiate de partide aflate în opoziție, a fost criticată de către partidele aflate la guvernare lipsa de capacitate a partidelor inițiatoare de a le implementa mai întâi voluntar, la nivelul partidului.

În perioada 1997-2016, argumentele inițiatorilor și susținătorilor cotelor de gen au vizat cu precădere reprezentarea descriptivă și reprezentarea simbolică, fiind descrise ca un instrument rapid de creștere a numărului de femei în politică, dar și un mijloc de îmbunătățire a democrației prin cooptarea și a celeilalte jumătăți din populația țării la luarea deciziei.

După 2016, odată cu depășirea procentului de sub 15%, argumentele inițiatorilor și susținătorilor cotelor de gen au urmărit, de asemenea, reprezentarea descriptivă, însă cu accent pe diversificarea și creșterea calității resurselor umane alese în politică și în funcții de decizie, și, spre deosebire de perioada anterioară, reprezentarea substanțială, evidențiind faptul că femeile parlamentare, prin prisma experiențelor proprii, vor putea reprezenta mai bine interesele specifice ale femeilor, precum nașterea și îngrijirea copiilor, violența domestică și politicile de reconciliere a vieții profesionale cu viața de familie, și vor îmbunătăți, totodată, legislația în domeniul educației, sănătății și protecției sociale, sectoare față de care acestea manifestă o afinitate mai pronunțată decât bărbații parlamentari.

Contra-argumentul consecvent, principiul liberal al meritocrației, invocat inițial de parlamentara PNL, a fost ulterior preluat într-o notă conservatoare de partidele naționaliste, din 1997 până în prezent. În timp, se observă tendința parlamentarelor PNL de a renunța la acest contra-argument și de a susține adoptarea cotelor legislative de gen în baza

argumentului justiției sociale și a perspectivei de gen pe care femeile parlamentare ar aduce-o în politică și în funcții de decizie.

Contra-argumentul cotelor de gen din comunism a stat la baza propunerii de creștere a reprezentării descriptive a femeilor în politică prin acordarea unei subvenții speciale, fiind folosit, în dezbaterile din Parlament identificate pentru acest studiu, numai de către partidele cu doctrină social-democrată pentru a se delimita de practica regimului comunist pe care l-au înlocuit după Revoluția din 1989. Există, însă, o tendință de acceptare a sistemului de cote de către parlamentarii PSD, tradusă prin inițierea de către PSD a propunerii legislative care prevede cote de gen la alegerile locale și în guvernarea corporativă a întreprinderilor publice, deși aceasta este blocată de mai mult de doi ani la Camera Deputaților.

Contra-argumentul care face referire la lipsa de voință a femeilor de a se implica în politică, „procentul reprezentării femeilor în Parlament reflectă, din păcate, procentul implicării femeii în politică”, este exprimat mai degrabă la începutul perioadei analizate. În 1997, a fost susținut explicit de parlamentara PNL și nuanțat de PNT-CD și PSD care au argumentat că există mai multe cauze ale acestei neimplicări care nu țin de inițiativa individuală sau de competența femeilor, ci mai mult de faptul că „activitatea politică necesită multe renunțări și pierdere de timp și ele au foarte multe juguri” (PNT-CD), precum și de „adevărul că tranziția le împovărează mai mult” pe femei prin „traiul zilnic, astăzi greu și mâine mai nesigur, șomajul feminin în creștere, absență de servicii familiale, incompatibilitate de soluționare a responsabilităților în familie, în societate, de îngrijire a vârstnicilor” (PDSR). Acești factori par să se mențină de-a lungul deceniilor, pentru că și în 2022 „responsabilitățile [femeilor] ce țin de familie și de constrângeri de timp” (USR) sunt considerate un factor important, dar cu un impact la fel de semnificativ în participarea femeilor la luarea deciziei sunt și „standardele mai înalte privind femeile care intenționează să candideze, lipsa încrederii de sine și o rețea fragilă de sprijin și aici vine rândul partidelor politice care să facă un pas pentru a-și susține membrele” (USR).

Mentalitățile, stereotipurile de gen privind rolul femeilor în societate, normele sociale sunt invocate constant de-a lungul anilor, fără să existe o tendință de schimbare a acestora, deși, așa cum argumenta în 1997 parlamentara PD, „noi am depășit epoca industrială, suntem într-o epocă postindustrială în care femeile, în beneficiul societății, ar putea să se implice și să aducă acel echilibru atât de necesar unei societăți în dezvoltare”.

Reprezentarea descriptivă a femeilor în Parlamentul României nu mai este de 4.55%, cât era în 1997, ci de 21.3% în prezent, au fost făcute progrese, dar inegalitățile în politică și în actul decizional continuă să se mențină, întreținute și de ritmul lent al schimbării normelor

sociale care, pe fondul creșterii influenței partidelor naționaliste, fundamentalist religioase, riscă re-tradiționalizarea, dar și de dorința de păstrare a status-quo-ului de către cei care dețin puterea, precum și de lipsa liderilor „curajoși [care] să tragă societatea după ei” (PSD).

Lipsa de consecvență a poziționărilor partidelor politice față de susținerea cotelor legislative de gen indică lipsa de voință a acestora pentru implementarea unui mecanism de creștere a reprezentării descriptive a femeilor în politică, partidele politice preferând să-și mențină neîngrădit dreptul de a-și alcătui listele electorale după propriile reguli formale sau informale. Spațiul politic românesc continuă, așadar, să fie un spațiu masculin, în care accesul este controlat de partidele politice conduse de bărbați care au transformat prezența femeilor în politică și în funcții de decizie într-un mecanism profitabil de atragere a banilor publici în vistieria de partid.

Capitolul 6. Reprezentarea politică a femeilor: sociologia (im)posibilității adoptării cotelor de gen în Parlamentul României

Dezbaterile din Parlamentul României din perioada de după căderea regimului comunist până în zilele noastre au accentuat, după cum am văzut în capitolul precedent din această teză, faptul că eforturile se duc nu atât pentru adoptarea unei legi de creștere a reprezentării descriptive a femeilor în politică și în funcții de decizie, cât pentru schimbarea mentalităților.

Schimbarea culturală, prin cultură înțelegându-se un sistem de atitudini, valori și cunoștințe larg împărtășite în cadrul unei societăți și transmise din generație în generație, este un proces de durată, realizat mai degrabă prin înlocuire generațională decât prin conversia adulților deja socializați, întrucât este nevoie de un efort foarte mare pentru a modifica elementele centrale ale organizării cognitive a unui adult, învățate timpuriu, renunțarea la convingerile cele mai profunde generând incertitudine și anxietate (Inglehart, 1997).

Urmărind evoluția în timp a reprezentării descriptive a femeilor în parlamentele naționale ale României, Poloniei, Spaniei și Suediei, patru state membre ale Uniunii Europene diferite din punct de vedere al dezvoltării economice, al culturii și al nivelului de democratizare, acest capitol analizează, utilizând datele furnizate de sondajele World Values Survey/European Values Study, modul în care nivelul de reprezentare descriptivă a femeilor în politică se reflectă în evoluția valorilor sociale ale femeilor și ale bărbaților din cele patru state comparate referitoare la rolurile potrivite pentru femei și bărbați, dar și la încrederea

femeilor în parlament și interesul acestora pentru politică și de a se implica în acțiuni politice precum semnarea unei petiții sau participarea la proteste legale pașnice.

În ultima secțiune a capitolului, este observată asocierea dintre reprezentarea descriptivă a femeilor în parlament și dezvoltarea economică, folosind datele privind produsul intern brut național pe cap de locuitor de la Banca Mondială și Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, dezvoltarea economică a unei țări fiind însoțită de procese care ar trebui să crească resursele politice ale femeilor și să reducă barierele existente în calea participării lor politice.

Rezultatele acestui capitol au evidențiat că schimbarea instituțională, cum ar fi introducerea cotelor de gen electorale, poate da rezultate atunci când societatea are un nivel înalt de dezvoltare economică și culturală. În absența dezvoltării economice și culturale, schimbarea instituțională este nesustenabilă.

Concluzii

Analiza acestei teze folosește legislatura 2016-2020, când reprezentarea descriptivă a femeilor aproape s-a dublat, ca legislatură de referință, comparând reprezentarea substanțială a intereselor femeilor din timpul acesteia cu reprezentarea substanțială din decursul legislaturii precedente, 2012-2016, pentru a afla dacă prezența femeilor a influențat inițierea și adoptarea mai multor propuneri legislative care să susțină drepturile femeilor, reconcilierea vieții de familie cu viața profesională a femeilor, determinând ulterior creșterea reprezentării descriptive a femeilor în politică și în funcții de decizie, prin legile adoptate și prin exemplul politicienelor din România.

Principalele concluzii ale tezei susțin existența unei corelații între reprezentarea substanțială și cea descriptivă a femeilor în Parlamentul României, corelație moderată de partidele politice care, pe de o parte, decid, prin alcătuirea listelor electorale, numărul femeilor de pe locurile eligibile, iar pe de altă parte, influențează agenda politică și direcția de vot pentru aprobarea sau respingerea propunerilor legislative.

În analiza corelației dintre reprezentarea descriptivă și reprezentarea substanțială a intereselor femeilor au fost incluse inițiativele legislative cu privire la interesele care decurg din experiențele exclusiv femeiești, precum sarcina, nașterea, alăptarea, din experiențele predominant feminine, precum îngrijirea și creșterea copiilor, violența domestică, violul, hărțuirea sexuală, pornografia, discriminarea, dar și cu privire la meta-interesul femeilor de

a accede în politică și în funcții de decizie, la contextul în care articularea intereselor acestora devine pe deplin posibilă.

Rezultatele obținute în această cercetare au arătat că prezența crescută a femeilor în cea de-a doua legislatură a determinat adoptarea mai multor propuneri legislative privind creșterea natalității, deci o mai bună reprezentare substanțială a femeilor orientată către rezultat. Totodată, în această legislatură, 2016-2020, în care reprezentarea descriptivă a femeilor aproape s-a dublat, s-a produs o inversare a tipului de măsuri directe propuse în inițiativele legislative, de la stimulente financiare sau reducere a stagiului de cotizare la pensie pentru femeile care au născut mai mulți copii, majorarea alocației de stat, indemnizația de creștere a copilului pe o perioadă de doi ani, măsuri care întârzie revenirea mamelor pe piața muncii, la măsuri de extindere a serviciilor externe de îngrijire a copiilor care conduc la reconcilierea dintre viața profesională și viața de familie a femeilor. În ceea ce privește apartenența politică a inițiatorilor, modelele de regresie logistică utilizate în analiza propunerilor legislative care pot susține echilibrul muncă-viață de familie au relevat că inițierea acestora de către parlamentari ai Partidului Național Liberal, aflat în opoziție la momentul inițierii, și inițierea în timpul celei de-a doua legislaturi, în care prezența femeilor parlamentare a fost crescută, coroborată cu mandatul Guvernului format din Partidul Social Democrat și Alianța Liberalilor și Democraților, condus de o femeie social democrată, sunt predictorii semnificativi pentru adoptarea acestora.

Prezența crescută a femeilor în Parlamentul României a determinat atât reprezentarea substanțială de proces a intereselor acestora privind prevenirea și combaterea violenței domestice, cât și o mai bună reprezentare substanțială de rezultat, femeile inițiind mai multe propuneri legislative decât colegii lor parlamentari în perioada cuprinsă între anii 2017 și 2022, propuneri care s-au și concretizat în legi adoptate. În ceea ce privește strategia abordată, femeile și bărbații parlamentari au propus cu precădere sancțiuni pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, dar femeile parlamentare au propus, de asemenea, mai multe inițiative legislative care vizau servicii sociale de suport pentru victimele violenței domestice, precum și servicii sociale destinate agresorilor. Cele mai multe proiecte, respectiv propuneri adoptate au fost inițiate de Guvernul format din Partidul Social Democrat și Alianța Liberalilor și Democraților, guvern condus de o femeie social democrată, și de către femeile parlamentare ale Uniunii Salvați România și cele neafiliate niciunui partid politic.

Femeile parlamentare au susținut mai mult decât bărbații parlamentari meta-interesul femeilor privind creșterea participării lor în politică, acestea fiind actori critici pentru inițierea propunerilor legislative pentru creșterea reprezentării descriptive. Apartenența

politică s-a dovedit a fi un factor semnificativ în inițierea propunerilor legislative, partidul cu doctrină social-democrată și partidele liberale, anti-clericale, depunând mai multe inițiative legislative decât partidele cu doctrină naționalistă și conservatoare, deși chiar și femeile parlamentare din aceste partide au avut inițiative legislative pentru introducerea cotelor legislative de gen. Ideologia partidelor politice din România nu a fost factorul determinant în respingerea cotelor de gen, ci mai degrabă dorința partidelor de a-și menține autonomia în alcătuirea listelor electorale.

Principala limitare în cercetarea corelației dintre reprezentarea descriptivă și reprezentarea substanțială a femeilor din Parlamentul României este generată chiar de numărul redus al femeilor parlamentare și, totodată, de distribuția lor inegală în cadrul diferitelor partide politice care formează o legislatură. Pe măsură ce femeile parlamentare vor ajunge să formeze grupuri mai echilibrate, cu o reprezentare descriptivă mai apropiată de procentul de 30-35%, genul va putea fi un predictor semnificativ pentru reprezentarea substanțială a intereselor specifice ale femeilor.

În acest sens, cercetările viitoare ar trebui să analizeze relația dintre reprezentarea descriptivă și reprezentarea substanțială a femeilor din Parlamentul României în contextul creșterii procentului de femei parlamentare din legislatura curentă, 2024-2028, dar și al unui climat politic regional tot mai influențat de discursuri anti-gender și fundamentalist religioase.

Referințe

- (1) Abel, E.M. 2000. *Psychosocial Treatments for Battered Women: A Review of Empirical Research*, Research on Social Work Practice, 10(1), pp. 55-77, doi:10.1177/15527581-00010001-07
- (2) Adkins, L. 1999. *Community and Economy: A Re-Traditionalization of Gender*, Theory Culture and Society, 16, pp. 119-139.
- (3) Adman, P. 2009. *The puzzle of gender-equal political participation in Sweden: The importance of norms and mobilization*, Scandinavian Political Studies, 32(3), pp. 315-336.
- (4) Agacinski, S. 2000. *The turning point of feminism: Against the effacement of Women*. The Journal of Twentieth-Century / Contemporary French Studies revue d'études français, 4(1), pp. 29-36. doi: 10.1080/10260210008456007
- (5) Ahrens, P.; Chmielewski, K.; Lang, S.; Sauer, B. 2020. *The Post-Quota Gender Gap: Standard Explanations*. În *Gender Equality in Politics*, SpringerBriefs in Political Science, pp. 39-52. https://doi.org/10.1007/978-3-030-34895-3_4
- (6) Aizer, A.; Dal Bó, P. 2009. *Love, hate and murder: Commitment devices in violent relationships*, Journal of Public Economics, 93(3-4), pp. 412-428. doi:10.1016/j.jpubeco.2008.09.011
- (7) Albu, M.; Mocanu, C. 2006. *Egalitatea de șanse în România. De la teorie la practică*. În Băluță, O. (ed.), *Gen și putere. Partea leului în politica românească*, pp. 117-137. Iași: Polirom.
- (8) Anderberg, D.; Rainer, H.; Wadsworth, J.; Wilson, T. 2016. *Unemployment and domestic violence: Theory and evidence*, Economic Journal, 126(597), pp. 1947-1979. doi:10.1111/eoj.12246
- (9) Anderberg, D.; Rainer, H. 2022. *The real scale of domestic violence during COVID-19*. Significance, 19(4), pp. 28-31. doi:10.1111/1740-9713.01671
- (10) Andersen, K. 1975. *Working Women and Political Participation, 1952-1972*, American Journal of Political Science, 19(3), pp. 439-453.
- (11) Antić Gaber, M.; Lokar, S. 2006. *The Balkans. From total rejection to gradual acceptance of gender quotas*. În Dahlerup, D. (ed.), *Women, Quotas and Politics*, pp. 138-167. London: Routledge.
- (12) Antić Gaber, M.; Selišnik, I. 2017. *The Slovene Version of a „Fast Track” to Political Equality*, Teorija in praksa, (54)2, p. 337-354.
- (13) Astell, M. 1700. *Some Reflections Upon Marriage*. London: Printed for John Nutt, near Stationers-Hall.
- (14) Babbie, E. 2010. *Practica cercetării sociale*, Iași: Polirom.

- (15) Baltrunaite, A.; Bello, P.; Casarico, A.; Profeta, P. 2012. *Gender quotas and the quality of politicians*, CESifo Working Paper, No. 3734, Center for Economic Studies and ifo Institute (CESifo), Munich.
- (16) Bartolomé-Peral, E.; Silvestre, M.; Kamatayeva, A.; Voicu, B. 2024. *Value Change Regarding Gender Roles and Backlash in Europe: Is Gender a New Polarization Element?* International Journal of Communication, 18, pp. 3347-3367. ISSN 1932-8036. Disponibil la <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/21959/4690>, accesat la 6 iunie 2025.
- (17) Băluță, I. 2012. *Femeile în spațiul politic din România postdecembristă. De la „jocul” politic la construcția socială*, Analele Universității din București. Seria Științe Politice, Editura Universității din București.
- (18) Băluță, I. 2014. *Child Care in Post-Communist Romania between Familialist Ideology, Labour Market and Gender Roles*, Revista de cercetare și intervenție socială, 46, pp. 227-242.
- (19) Băluță, I. 2015. *(Re)Construire la démocratie sans les femmes. Genre et politique dans la Roumanie postcommuniste*, Clio. Femmes, Genre, Histoire 1, n° 41, pp. 187-200.
- (20) Băluță, I.; Tufiş, C. 2021. *Reprezentarea politică a femeilor în România*. Friedrich-Ebert-Stiftung.
- (21) Băluță, I.; Tufiş, C. 2022. *Barometrul violenței de gen 2022. Violența împotriva femeilor în România: reprezentări, percepții*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană: Editura Dota.
- (22) Băluță, I. 2024. *Argument. Mai avem nevoie de feminism?* În Băluță, I.; Ignățoiu-Sora, E. (coord.), *Cum am devenit feministă?*, pp. 5-8. București: n’autor.
- (23) Băluță, O. 2007. *Gen și interese politice. La intersecția dintre teorie, cercetare și viața cotidiană*, în Băluță, O., Dragolea, A., Iancu A. (ed.), *Gen și interese politice*, Iași: Polirom.
- (24) Băluță, O. 2017. *Women MPs in Romania: Troubling patterns, recent progress and its limits*. ICUB – The Research Institute of The University of Bucharest grant, no 15573/2016.
- (25) Băluță, O. 2020. *Egalitatea de gen. Politici publice sau un câmp de luptă discursiv și politico-religios?*, Transilvania, pp. 18-33, doi: 10.51391/trva.2020.12.03
- (26) Beauvoir, S. de. 1976 [1949]. *Le deuxième sexe*, Paris: Gallimard.
- (27) Beckwith, K. 2005. *A Common Language of Gender*, Politics and Gender, 1(1), pp. 128-137.
- (28) Beckwith, K. 2011. *Interests, Issues, and Preferences: Women’s Interests and Epiphenomena of Activism*, Politics & Gender, 7(3), pp. 424-429. doi:10.1017/S1743923X11000195
- (29) Beckwith, K. 2014. *Plotting the Path from One to the Other: Women’s Interests and Political Representation*, în Escobar-Lemmon, M.C. și Taylor-Robinson, M.M. (eds.), *Representation: The Case of Women*, New York: Oxford Academic.
- (30) Belknap, J.; Potter, H. 2005. *The trials of measuring the ‘success’ of domestic violence policies*, Criminology Public Policy, 4(3), pp. 559-566. doi:10.1111/j.1745-9133.2005.00302.x

- (31) Bermudez, L.G.; Stark, L.; Bennouna, C.; Jensen, C.; Potts, A.; Kaloga, I.F. 2019. *Converging drivers of interpersonal violence: Findings from a qualitative study in post-hurricane Haiti*, Child Abuse & Neglect, 89, pp. 178-191, doi:10.1016/j.chiabu.2019.01.003
- (32) Bjarnegård, E.; Kenny, M. 2015. *Revealing the „Secret Garden”: The Informal Dimensions of Political Recruitment*, Politics & Gender, 11(04), pp. 748-753.
doi: 10.1017/s1743923x15000471
- (33) Bjarnegård, E.; Zetterberg, P. 2017. *Political parties, formal selection criteria, and gendered parliamentary representation*, Party Politics, XX(X), pp. 1-11.
doi: 10.1177/1354068817715552.
- (34) Brini, E. 2020. *Childlessness and low fertility in context: evidence from a multilevel analysis on 20 European countries*, Genus, 76(6), pp. 1-38.
<https://doi.org/10.1186/s41118-020-00074-7>
- (35) Butler, J. 1991. *Gender trouble*, New York, NY: Routledge.
- (36) Burns, N.; Lehmann Schlozman, K.; Verba, S. 2001. *The private roots of public action: Gender, equality and political participation*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- (37) Cace, S. 2004. *Statul bunăstării. Evoluții și tendințe*, București: Editura Expert.
- (38) Carroll, S.J. 2001. *Representing Women: Women State Legislators as Agents of Policy-Related Change*, în Carroll, S.J. (ed.), *The Impact of Women in Public Office*, Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press, pp. 3-21.
- (39) Caul, M. 1999. *Women's Representation in Parliament: The Role of Political Parties*, Party Politics, 5(1), pp. 79-98.
- (40) Celis, K. 2006. *Substantive Representation of Women: The Representation of Women's Interests and the Impact of Descriptive Representation in the Belgian Parliament (1900-1979)*, Journal of Women, Politics & Policy, 28 (2), pp. 85-114. doi:10.1300/J501v28n02_04
- (41) Celis, K.; Childs, S. 2008. *Introduction: The Descriptive and Substantive Representation of Women: New Directions*, Parliamentary Affairs, 61(3), pp. 419-425.
- (42) Celis, K. 2009. *Substantive Representation of Women (and improving it). What is and should it be About?*, Comparative European Politics, 7(1), pp. 95-113. doi: 10.1057/cep.2008.35
- (43) CFR (Council on Foreign Relations). 2024. *Women's Power Index*, available at <https://www.cfr.org/article/womens-power-index>, last updated on December 9, 2024, accessed on March 24, 2025.
- (44) Chamberlain, P. 2016. *Affective temporality: towards a fourth wave*, Gender and Education, 28(3), pp. 458-464. doi:10.1080/09540253.2016.1169249
- (45) Childs, S. 2004. *New Labour's Women MPs: Women Representing Women*, London, New York: Routledge.

- (46) Childs, S.; Krook, M.L. 2005. *The Substantive Representation of Women: Rethinking the 'Critical Mass' Debate*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Political Science Association, Washington, DC, September 1-4.
- (47) Childs, S.; Krook, M.L. 2008. *Critical Mass Theory and Women's Political Representation*, Political Studies 56, pp. 725-736. doi: 10.1111/j.1467-9248.2007.00712.x
- (48) Childs, S.; Krook, M.L. 2009. *Analysing Women's Substantive Representation: From Critical Mass to Critical Actors*, Government and Opposition, 44(2), pp. 125-145.
- (49) Childs, S. 2010. *Women and British Party Politics. Descriptive, Substantive and Symbolic Representation*, Routledge.
- (50) Chung, D.; Kennedy, R.; O'Brien, B.; Wendt, S. 2000. *Home Safe home. The link between domestic and family violence and women's homelessness*, Social Policy Research Group, University of South Australia, Partnerships Against Domestic Violence, Canberra.
- (51) Cioran, E. 1934. *Pe culmile disperării*, București: Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”.
- (52) Clarke, A.; Wydall, S. 2013. *'Making Safe': A Coordinated Community Response to Empowering Victims and Tackling Perpetrators of Domestic Violence*, Social Policy and Society, 12(03), pp. 393-406. doi: 10.1017/s147474641200070x
- (53) Cochrane, K. 2013. *All the rebel women: The rise of the fourth wave feminism*. London: Guardian Books.
- (54) Comisia Europeană. 2010. *Feasibility study to assess the possibilities, opportunities and needs to standardize national legislation on violence against women, violence against children and sexual orientation violence*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- (55) Constantin, A.-E. 2020. *Protecția victimelor violenței domestice prin intermediul ordinului de protecție provizoriu*, Revista Pro Lege nr. 2/2020, pp. 29-60.
- (56) Crenshaw, K. 1989. *Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics*, University of Chicago Legal Forum, 1, pp. 139-167.
- (57) Crenshaw, K. 1991. *Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color*, Stanford Law Review, 43(6), pp. 241-1299.
- (58) Crușmac, O.; Köhler, I. 2016. *Gender Mainstreaming and Work-Family Reconciliation. An Analysis of Family Policies in Romania and Germany*, The Romanian Journal of Society and Politics 11, pp. 49-74.
- (59) Dahlerup, D. 1988. *From a Small to a Large Minority: Women in Scandinavian Politics*, Scandinavian Political Studies 11(4), pp. 275-297.
- (60) Dahlerup, D.; Freidenvall, L. 2005. *Quotas as a 'fast track' to equal representation for women*, International Feminist Journal of Politics, 7(1), pp. 26-48.
doi: 10.1080/1461674042000324673

- (61) Dahlerup, D. 2006. *The Story of the Theory of Critical Mass*, pp. 511-522, in *Do Women Represent Women? Rethinking the „Critical Mass” Debate. Critical Perspectives on Gender and Politics*, Politics & Gender 2, pp. 491-530.
- (62) Dahlerup, D. 2007. *Electoral gender quotas: between equality of opportunity and equality of result*, Representation, 43(2), pp. 73-92.
- (63) Dahlerup, D. 2008. *Gender Quotas – Controversial But Trendy*, International Feminist Journal of Politics, (10)3, p. 322-328. doi: 10.1080/14616740802185643
- (64) Dahlerup, D.; Freidenvall, L. 2010. *Judging gender quotas: predictions and results*, Policy & Politics, 38(3), pp. 407-425. 10.1332/030557310X521080
- (65) Dahlerup, D.; Antić Gaber, M. 2017. *Gender Quotas in Politics in Central East Europe*, Teorija in Praksa, 54(2), pp. 307-316.
- (66) Davis, A. 1981. *Women, Race & Class*, New York: Random House.
- (67) Day, K.; Wray, R. 2018. *Fourth-wave feminism and postfeminism: Successes and failures*, Transform: A Journal of the Radical Left, 4, pp. 113-137.
- (68) Dean, L.A.; Dos Santos, P.A.G. 2017. *The Implications of Gender Quotas in Ukraine: A Case Study of Legislated Candidate Quotas in Eastern Europe’s Most Precarious Democracy*, Teorija in praksa, 54(2), pp. 355-375.
- (69) Dodson, D.L. 2006. *The Impact of Women in Congress (Gender and Politics Series)*, Oxford: Oxford University Press.
- (70) Dovi, S. 2002. *Preferable Descriptive Representatives: Will Just Every Woman, Black, and Latino Do?*, American Political Science Review, 96(4), pp. 729-743.
- (71) Dubrow, J.K. 2010. *The Importance of Party Ideology: Explaining Parliamentary Support for Political Party Gender Quotas in Eastern Europe*, Party Politics, 17(5), pp. 561-579.
- (72) Dubrow, J.K., Zabrzewska, A. 2020. *An Introduction to Gender Quotas in Europe*. In Dubrow, J.K., Zabrzewska, A. (ed.), *Gender Quotas in the Post-Communist World: Voice of the Parliamentarians*, pp. 19-32. Warszawa: IFiS PAN Publishers.
- (73) Dulong, D.; Lévêque, S. 2002. *Une ressource contingente. Les conditions de reconversion du genre en ressource politique*, Politix, vol. 15, n° 60.
- (74) Dwyer, D.C.; Smokowski, P.R.; Bricout, J.C.; Wodarski, J.S. 1995. *Domestic violence research: Theoretical and practice implications for social work*, Clinical Social Work Journal, 23(2), pp. 185-198, doi:10.1007/bf02191682
- (75) Esping-Andersen, G. 2002. *A Child-Centred Social Investment Strategy*. In Esping-Andersen, G. (ed.), *Why We Need a New Welfare State*, pp. 26-67. Oxford: Oxford University Press.
- (76) European Institute for Gender Equality (EIGE). 2021. *The COVID-19 pandemic and intimate partner violence against women in the EU*, doi:10.2839/959007.
- (77) European Institute for Gender Equality (EIGE). 2024. *Gender Equality Index 2024. Sustaining momentum on a fragile path*. Publications Office of the European Union.

- (78) European Values Study. 2021. *EVS Trend File 1981-2017*. GESIS Data Archive, Cologne. ZA7503 Data file Version 3.0.0, doi:10.4232/1.14021
- (79) Eurostat, 2023. Live births by mother's age. doi:10.2908/demo_fasec
- (80) Fiori, F. 2011. *Do childcare arrangements make the difference? A multilevel approach to the intention of having a second child in Italy*, Population, Space and Place, 17(5), pp. 579-596. <https://doi.org/10.1002/psp.567>
- (81) Fourier, Ch., 1808. *Théorie des quatre mouvements et des destinées générales*, Leipzig: Bibliothèque Impériale.
- (82) Franceschet, S.; Piscopo, J.M. 2008. *Gender Quotas and Women's Substantive Representation: Lessons from Argentina*, Politics & Gender 4, pp. 393-425.
- (83) Franceschet, S.; Piscopo, J.M. 2013. *Equality, Democracy, and the Broadening and Deepening of Gender Quotas*, Politics & Gender 9(03), pp. 310-316. doi:10.1017/s1743923x13000184
- (84) Freidenvall, L. 2005. *A Discursive Struggle – The Swedish National Federation of Social Democratic Women and Gender Quotas*, NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research, (13)3, pp. 175-186. doi: 10.1080/08038740600604664
- (85) Friedan, B. 1974 [1963]. *The Feminine Mystique*, New York: Dell Publishing Co., Inc.
- (86) Fuszara, M. 2017. *Poland - A success story?*, Teorija in praksa, 54(2), pp. 317-336.
- (87) Ghebrea, G. 2000. *Regim social-politic și viață privată*, București: Editura Universității din București.
- (88) Giddens, A. 2000. *Sociologie*. București: Editura ALL.
- (89) Gilligan, C. 1982. *In A Different Voice: Psychological Theory and Women's Development*, Harvard University Press.
- (90) Gneezy, U., Leonard, K.L.; List, J. 2009. *Gender differences in competition: evidence from a matrilineal and patriarchal society*, Econometrica, 77(5), pp. 1637-1664.
- (91) Goffman, E. 1959. *The presentation of self in everyday life*, New York: Doubleday.
- (92) Goffman, E. 1976. *Gender Advertisements*, New York: Harper and Row Publishers, Inc.
- (93) Goldstein, L.F. 1982. *Early Feminist Themes in French Utopian Socialism: The St.-Simonians and Fourier*, Journal of the History of Ideas, 43(1), 91. doi:10.2307/2709162
- (94) Gomes, C.S.; Oliveira, I.T. de; Pinto, M.L.R.; Cabrita, M. 2012. *Fertility, Full-time and Part-time Female Employment in Europe*, CIES e-Working Paper n° 125, 1-27.
- (95) Gouges, O. de. 1791. *Déclaration des Droits de la Femme et de la Citoyenne*, <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k64848397/f6.item>, ultima accesare pe 21 ianuarie 2025.
- (96) Greer, G. 1970. *The Female Eunuch*, Aylesbury: Hazell Watson and Viney Ltd.
- (97) Grosescu, R. 2006. *Conversia elitelor comuniste din Romania în perioada de tranziție: 1989-2000*. În *De ce trebuie condamnat comunismul?*, Anuarul Institutului de Investigarea Crimelor Comunismului în România, pp. 229-254. Iași: Polirom.

- (98) Grünberg, L. 2014. *Lived Feminism(s) in Postcommunist Romania*. În Bernal, V.; Grewal, I. (eds), *Theorizing NGOs. States, feminisms, and neoliberalism*, pp. 248-265, Durham: Duke University Press. doi: 10.1215/9780822377191-013
- (99) Guionnet, C. 2002. *Entrées de femmes en politique. L'irréductibilité du genre à l'heure de la parité*, Politix, vol. 15, n° 60.
- (100) Gwiazda, A. 2015. *Women's representation and gender quotas: the case of the Polish parliament*, Democratization, 22(4), pp. 679-697, doi: 10.1080/13510347.2013.869583
- (101) Haerpfer, C.; Inglehart, R.; Moreno, A.; Welzel, C.; Kizilova, K.; Diez-Medrano J.; Lagos, M.; Norris, P.; Ponarin, E.; Puranen, B. (eds.). 2022. *World Values Survey Trend File (1981-2022) Cross-National Data-Set*. Madrid, Spain & Vienna, Austria: JD Systems Institute & WWSA Secretariat. Data File Version 2.0.0, doi:10.14281/18241.27
- (102) Hanappi, D.; Ryser, V.A.; Bernardi, L.; Le Goff, J.M. 2017. *Changes in employment uncertainty and the fertility intention-realization link: An analysis based on the Swiss household panel*, European Journal of Population, 33(3), pp. 381-407.
- (103) Hergenhan, J. 2017. *Successes and Failures of Electoral Gender Quotas in a Global Perspective*. În Auth, D. et al. (eds.), *Gender and Family in European Economic Policy*, pp. 227-250. doi 10.1007/978-3-319-41513-0_11
- (104) Hessami, Z.; Lopes da Fonseca, M. 2020. *Female political representation and substantive effects on policies: A literature review*, European Journal of Political Economy, 63, 101896.
- (105) Hirschel, J.D.; Hutchison, I.W.; Dean, C.W. 1992. *The Failure of Arrest to Deter Spouse Abuse*, Journal of Research in Crime and Delinquency, 29(1), pp. 7-33.
doi:10.1177/0022427892029001002
- (106) Höglström, J. 2016. *The Effect of Gender Quotas in the First Decade of the Twenty-First Century: A Global Comparison*, Comparative Sociology 15(2), pp. 179-205.
doi: 10.1163/15691330-12341385
- (107) Hooks, B. 1984. *Feminist theory from margin to center*, Boston: South End Press.
- (108) Htun, M.; Jones, M.P. 2002. *Engendering the right to participate in decision making: Electoral quotas and women's leadership in Latin America*. În Craske, N.; Molyneux, M. (eds), *Gender and the politics of rights and democracy in Latin America*. New York: Palgrave.
- (109) Htun, M.; Power, T.J. 2006. *Gender Parties, and Support for Equal Rights in the Brazilian Congress*, Latin American Politics and Society, 48(4), pp. 83-104.
- (110) Htun, M.; Weldon, S.L. 2010. *When Do Governments Promote Women's Rights? A Framework for the Comparative Analysis of Sex Equality Policy*, Perspectives on Politics, 8(1), pp. 207-216.
- (111) Ilie, S. 2022. *Violența domestică: măsurare și particularități*. În Zamfir, E., Ilie, S., Fitzek, S. (eds.), *Violența domestică în România în contextul Pandemiei. Riscuri și politici de suport* (Raport Social ICCV), pp. 57-101. București: Pro Universitaria.

- (112) Inglehart, R.F. 1997. *Modernization and Postmodernization. Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies*, Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- (113) Inglehart, R.F.; Baker, W.E. 2000. *Modernization, Cultural Change, and the Persistence of Traditional Values*, American Sociological Review, 65(1), Looking Forward, Looking Back: Continuity and Change at the Turn of the Millennium, pp. 19-51.
- (114) Inglehart, R.F.; Norris, P. 2003. *Rising Tide: Gender Equality and Cultural Change*, New York: Cambridge University Press.
- (115) Inglehart, R.F. 2018. *Cultural Evolution. People's Motivations Are Changing, and Reshaping the World*, Cambridge: Cambridge University Press.
- (116) ICCV (Institutul de Cercetare a Calității Vieții). 2020. *Fertilitate și relațiile de cuplu*, în Voicu, M. (coord.), *Schimbare demografică și socială în România: dinamică, efecte și politici de redresare demografică*, Raport de cercetare pentru anul 2020, Academia Română, pp. 34-44.
- (117) Jewkes, R. 2002. *Preventing domestic violence*, BMJ, 324(7332), pp. 253-254.
doi:10.1136/bmj.324.7332.253
- (118) Jinga, L.M. 2015. *Gen și reprezentare în România comunistă. 1944-1989*, Iași: Polirom.
- (119) Jónasdóttir, A. 1991. *Love Power and Political Interests. Towards a Theory of Patriarchy in Contemporary Western Societies*, Úrebro: Úrebro Studies, No. 7.
- (120) Júlio, P.; Tavares, J. 2017. *The Good, the Bad and the Different: Can Gender Quotas Raise the Quality of Politicians?*, Economica, 84(335), 454-479. doi:10.1111/ecca.12222
- (121) Kanter, R.M. 1977. *Men and Women of the Corporation*, New York: Basic Books.
- (122) Kantola, J. 2006. *Feminists theorize the state*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- (123) Karkkainen, E.S. 2019. *Gender and Party Politics in Finland. Explaining regional differences in women's political representation within a political party*, Master's Thesis, University of Helsinki, Faculty of Social Sciences.
- (124) Kenny, M. 2013. *Gender and Political Recruitment: Theorizing Institutional Change*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- (125) Kenny, M.; Verge, T. 2016. *Opening Up the Back Box: Gender and Candidate Selection in a New Era*, Government and Opposition, vol. 51, n° 3, pp. 351-369.
- (126) Krippendorff, K. 2004, 2019. *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*, Sage Publications, Inc.
- (127) Krizsán, A. et al. 2005. *Domestic violence: who's problem?*, The Greek Review of Social Research, 117, B(2005), pp. 63-92.
- (128) Krizsán, A.; Popa, R. 2014. *Frames in Contestation: Gendering Domestic Violence Policies in Five Central and Eastern European Countries*, Violence Against Women, vol. 20(7), pp. 758-782, doi: 10.1177/1077801214543386

- (129) Krizsán, A.; Roggeband, C. 2018. *Reversing Gender Policy Progress: Patterns of Backsliding in Central and Eastern European New Democracies*, European Journal of Politics and Gender, 1(3), pp. 367-385.
- (130) Krook, M.L. 2007. *Candidate gender quotas: A framework for analysis*, European Journal of Political Research 46(3), pp. 367-394. doi:10.1111/j.1475-6765.2007.00704.x
- (131) Krook, M.L. 2009. *Quotas for Women in Politics: Gender and Candidate Selection Reform Worldwide*, New York: Oxford University Press.
- (132) Krook, M.L.; Lovenduski, J.; Squires, J. 2009. *Gender Quotas and Models of Political Citizenship*, British Journal of Political Science, 39(4), pp. 781-803.
doi: 10.1017/s0007123409990123
- (133) Krook, M.L. 2013. *Electoral Gender Quotas: A Conceptual Analysis*, Comparative Political Studies XX(X), pp. 1-26. doi: 10.1177/0010414013495359
- (134) Krook, M.L.; Schwindt-Bayer, L. 2013. *Electoral institutions*. În Waylen, G.; Celis, K.; Kantola, J.; Weldon L. (eds.), *The Oxford handbook of gender and politics*, New York: Oxford University Press.
- (135) Le Barbanchon, T.; Sauvagnat, J. 2019. *Electoral Competition, Voter Bias and Women in Politics*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3270570>
- (136) Lobodzinska, B. 1996. *Women's Employment or Return to „Family Values” in Central-Eastern Europe*, Journal of Comparative Family Studies, 27(3), pp. 519-544.
- (137) Lovenduski, J.; Norris, P. (ed.). 1993. *Gender and Party Politics*, SAGE Publications.
- (138) Lovenduski, J. 2001. *Women and Politics: Minority Representation or Critical Mass?*, Parliamentary Affairs, 54(4), pp. 743-758. doi:10.1093/parlij/54.4.743
- (139) Lovenduski, J.; Guadagnini, M. 2010. *Political Representation*. În Mazur, A., McBride, D. (eds), *The Politics of State Feminism. Innovation in Comparative Research*, pp. 164-192. Philadelphia: Temple University Press.
- (140) Lovin, L. 2013. *Grounds for Hope? Voices of Feminism and Women's Activism in Romania*, in Kubik, J.; Lynch, A. (eds), *Postcommunism from Within: Social Justice, Mobilization, and Hegemony*, NYU Press Scholarship Online 2016, doi:10.18574/nyu/9780814724262.003.0004.
- (141) Mann, S.A.; Huffman, D.J. 2005. *The Decentering of Second Wave Feminism and the Rise of the Third Wave*, Science & Society, 69(1), pp. 56-91.
- (142) Mansbridge, J. 2005. *Quota Problems: Combating the Dangers of Essentialism*. Politics & Gender, 1(04), pp. 622-638. doi:10.1017/s1743923x05220196
- (143) Mărgărit, D. 2020. *The Romanian Insurgent Conservative Politics*. Bucharest: Friedrich-Ebert- Stiftung Romania.
- (144) Marx, J.; Borner, J.; Caminotti, M. 2007. *Las Legisladoras: Cupos de Género y Política en Argentina y Brasil*. Buenos Aires: Siglo XXI.

- (145) Marx, K. 2013 [1876]. *Capital. A Critical Analysis of Capitalist Production*, Hertfordshire: Wordsworth Editions.
- (146) Mateo Diaz, M. 2005. *Representing Women? Female Legislators in West European Parliaments*. Colchester: ECPR Press.
- (147) Matland, R.E.; Studler, D.T. 1996. *The Contagion of Women Candidates in Single-Member District and Proportional Representation Electoral Systems: Canada and Norway*, The Journal of Politics, 58(03), pp. 707-733.
- (148) Matland, R.E. 1998. *Women's legislative representation in national legislatures: A comparison of democracies in developed and developing countries*, Legislative Studies Quarterly, 23(1), pp. 109-125.
- (149) Matland, R.E.; Montgomery, K.A. 2003. *Recruiting Women to National Legislatures: A General Framework with Applications to Post-Communist Democracies*. În Matland, R.E.; Montgomery, K.A. (eds.), *Women's Access to Political Power in Post-Communist Europe*, pp. 19-42, Oxford: Oxford University Press.
- (150) Matland, R.E. 2005. *Enhancing Women's Political Participation: Legislative Recruitment and Electoral Systems*, pp. 93-111, în Julie Ballington; Azza Karam (ed.), *Women in Parliament: Beyond Numbers*, International Institute for Democracy and Electoral Assistance.
- (151) Matland, R.E. 2006. *Electoral quotas: Frequency and effectiveness*. În Dahlerup, D. (ed.), *Women, quotas and politics*, pp. 275-292, Londra: Routledge.
- (152) McRobbie, A. 2009. *The aftermath of feminism: Gender, culture and social change*, London, UK: Sage.
- (153) McRobbie, A. 2020. *Feminism and the Politics of Resilience. Essays on Gender, Media and the End of Welfare*, Cambridge: Polity Press.
- (154) Mead, G.H. 1972 [1934]. *Mind, Self and Society from the Standpoint of a Social Behaviorist*, Chicago: The University of Chicago Press.
- (155) Meier, P. 2008. *A Gender Gap Not Closed by Quotas*, International Feminist Journal of Politics 10(3), pp. 329-347. doi:10.1080/14616740802185650
- (156) Mellaard, A. 2020. *Domestic violence policies in the Netherlands: A regime of deficiency*, Anthropological Theory, 0(0), pp. 1-23, doi:10.1177/1463499620958857
- (157) Mill, J.S. 1861. *Considerations on representative government*. Traducere de Mona Mamulea, Ovidiu G. Grama, București: Editura ALL, 2016.
- (158) Millett, K. 1970. *Sexual Politics*, Urbana și Chicago: University of Illinois Press.
- (159) Miroiu, A. 2002. *Conservatorii români: între patriarhalism și construcția statului modern*, în Bucur, M.; Miroiu, M. (ed.), *Patriarhat și emancipare în istoria gândirii politice românești*, Iași: Polirom, 2002.
- (160) Miroiu, M. 2004. *Drumul către autonomie. Teorii politice feministe*, Iași: Polirom.

- (161) Molyneux, M. 1985. *Mobilization without Emancipation? Women's Interests, the State, and Revolution in Nicaragua*, *Feminist Studies*, 11(2), pp. 227-254.
- (162) Mulvey, S. 2018. *How is Western-Influenced Contemporary Performance Practice in Dialogue with Fifth Wave Feminism?* Master of Arts by Research (MARes) thesis, University of Kent.
- (163) Naranch, L. 1997. *Naming and Framing the Issues: Demanding Full Citizenship For Women*, in Daniels, R.C. (ed.), *Feminists Negotiate the State. The Politics of Domestic Violence*, University Press of America, pp. 21-34.
- (164) Nicolescu-Quintus, V.; Pircă, R.A. 2002. *Femeia în gândirea naționalistă românească: patriarhalismul indiferenței*, în Bucur, M.; Miroiu, M. (ed.), *Patriarhat și emancipare în istoria gândirii politice românești*, Iași: Polirom, 2002.
- (165) Niederle, M.; L. Vesterlund. 2007. *Do women shy away from competition? Do men compete too much?*, *The Quarterly Journal of Economics*, 122(3), pp. 1067-1101.
- (166) Nies, J. 1977. *Nine Women. Portraits from the American Radical Tradition*, University of California Press.
- (167) Norris, P. 1985. *Women's legislative participation in western Europe*, *West European Politics*, 8(4), pp. 90-101. doi:10.1080/01402388508424556
- (168) Norris, P. 1993. *Conclusions: comparing legislative recruitment*. În Joni Lovenduski; Pippa Norris, *Gender and Party Politics*, pp. 309-330, Londra: SAGE Publications.
- (169) Norris, P. 2004. *Electoral Engineering. Voting Rules and Political Behaviour*, Cambridge: Cambridge University Press.
- (170) Norris, P.; Lovenduski, J. 1995. *Political Recruitment. Gender, race and class in the British parliament*, Cambridge: Cambridge University Press.
- (171) Norris, P.; Dahlerup, D. 2015. *On the Fast Track: The Spread of Gender Quota Policies for Elected Office*. SSRN Electronic Journal. doi:10.2139/ssrn.2662112
- (172) Norris, P.; Inglehart, R.F. 2019. *Cultural backlash. Trump, Brexit and authoritarian populism*, Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- (173) Onyango, M.A.; Resnick, K.; Davis, A.; Shah, R.R. 2019. *Gender-Based Violence Among Adolescent Girls and Young Women: A Neglected Consequence of the West African Ebola Outbreak*, *Pregnant in the Time of Ebola*, pp. 121-132, doi:10.1007/978-3-319-97637-2_8
- (174) Parry, D.C.; Johnson, C.W.; Wagler, F.-A. 2019. *Fourth wave feminism: theoretical underpinnings and future directions for leisure research*. În Parry, D.C. (ed.), *Feminisms in Leisure Studies. Advancing a Fourth Wave*, pp. 1-12. London, New York: Routledge.
- (175) Peled, E.; Eisikovits, Z.; Enosh, G.; Winstok, Z. 2000. *Choice and Empowerment for Battered Women Who Stay: Toward a Constructivist Model*, *Social Work*, 45(1), pp. 9-25. doi:10.1093/sw/45.1.9

- (176) Peroni, C.; Rodak, L. 2020. *Introduction. The fourth wave of feminism: From social networking and self-determination to sisterhood*. Oñati Socio-Legal Series, 10(1S), doi: 10.35295/osls.iisl/0000-0000-0000-1160
- (177) Pfau-Effinger, B. 1998. *Gender cultures and the gender arrangement – atheoretical framework for cross-national gender research*, Innovation: The European Journal of Social Science Research, 11(2), pp. 147-166.
- (178) Phillips, A. 1995. *The Politics of Presence: The Political Representation of Gender, Ethnicity and Race*, Oxford: Oxford University Press.
- (179) Phillips, A. 1998. *Feminism and Politics*, Oxford University Press.
- (180) Phillips, A. 2002. *La politique identitaire : faut-il tourner la page ?*, L'Harmattan, « Cahiers du Genre », 2, n° 33.
- (181) Piscopo, J.M. 2006. *Engineering Quotas in Latin America*. CILAS Working Paper Series, #23. San Diego: Center for Iberian and Latin American Studies, University of California.
- (182) Pitkin, H.F. 1967. *The Concept of Representation*, Berkeley: University of California Press.
- (183) Poggione, S. 2004. *Exploring Gender Differences in State Legislators' Policy Preferences*, Political Research Quarterly, 57(2), pp. 305-314.
- (184) Popa, R.M. 2002. *Dimensiuni ale patriarhatului în gândirea liberală românească între 1848 și al Doilea Război Mondial*, în Bucur, M.; Miroiu, M. (ed.), *Patriarhat și emancipare în istoria gândirii politice românești*, Iași: Polirom, 2002.
- (185) Popa R. 2015. *A decade - long struggle for change: women's mobilization and domestic violence legal and policy reform in Romania*. În Krizsan A. (ed.), *Mobilizing for Policy Change: Women's Movements in Central and Eastern European Domestic Violence Policy Struggles*, CEU- Center for Policy Studies.
- (186) Popescu, C.-A. 2020. *Protecția victimei. O radiografie neromanțată. Nevoia unui plan de redresare*, Revista Pro Lege nr. 2/2020, pp. 18-28.
- (187) Popescu, L. 2004. *Politica sexelor*, București: Editura Maiko.
- (188) Rashkova, E.R.; Zankina, E. 2017. *Women's Representation in Politics in South Eastern Europe*, Teorija in praksa, 54(2), pp. 376-393.
- (189) Reingold, B. 2000. *Representing Women: Sex, Gender, and Legislative Behavior in Arizona and California*, Chapel Hill, London: University of North Carolina Press.
- (190) Rețeaua VIF (Rețeaua pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor) și Voicu, B. 2017. *Studiu exploratoriu cu privire la implementarea ordinului de protecție și a prevederilor referitoare la violența în familie din Codul penal al României în perioada 2012-2016*. București. Disponibil online la adresa <https://grado.org.ro/wp-content/uploads/2025/03/ReteaVIFstudiu2017.pdf>, ultima accesare la 6 iunie 2025.
- (191) Rivers, N. 2017. *Postfeminism(s) and the Arrival of the Fourth Wave: Turning Tides*, London: Palgrave Macmillan.

- (192) Rosenthal, C.S. 1998. *When Women Lead*, New York: Oxford University Press.
- (193) Ruttenberg, H.M. 1993. *A Feminist Critique of Mandatory Arrest: An Analysis of Race and Gender in Domestic Violence Policy*, The American University Journal of Gender, Social Policy & the Law 2, nr. 1 (1993), pp. 171-199, <https://digitalcommons.wcl.american.edu/jgspl/vol2/iss1/6/>
- (194) Saint-Germain, M. 1989. *Does Their Difference Make a Difference? The Impact of Women on Public Policy in the Arizona Legislature*, Social Science Quarterly, 70(4), pp. 956-968.
- (195) Sapiro, V. 1981. *Research Frontier Essay: When Are Interests Interesting? The Problem of Political Representation of Women*, The American Political Science Review, 75(3), pp. 701-716. <https://doi.org/10.2307/1960962>
- (196) Săsărman, M.; Mangu, M.; Popescu, M.; Nemeș, C. 2020. Raport de monitorizare a serviciilor existente pentru victimele violenței domestice și agresori în vederea realizării unei hărți naționale. Disponibil online la adresa https://violentaimpotriva femeilor.ro/wp-content/uploads/2022/04/RAPORT-SERVICII_VIF.pdf, ultima accesare la 7 iunie 2025.
- (197) Schneider, M.E. 1991. *The Violence of Privacy*, Brooklyn Law School, 23 Conn.L.Rev. 973 (1990-1991), pp. 973-999, <https://brooklynworks.brooklaw.edu/faculty/364/>
- (198) Senk, K. 2022. *When do women represent women's rights: exploring seniority and political security*, Politics, Groups, and Identities, 11(5), pp. 1077-1097.
doi: 10.1080/21565503.2022.2080081
- (199) Soucie, S.M.A; Parry, D.C.; Cousineau, L.S. 2019. *The fourth wave What #MeToo can teach us about millennial mobilization, intersectionality, and men's accountability*. În Parry, D.C. (ed.), *Feminisms in Leisure Studies. Advancing a Fourth Wave*, pp. 149-164, London, New York: Routledge.
- (200) Sherman, L.W.; Berk, R.A. 1984. *The Specific Deterrent Effects of Arrest for Domestic Assault*, American Sociological Review, 49(2), pp. 261-271, doi:10.2307/2095575
- (201) Simón, P.; Verge, T. 2016. *Gender Quotas and Political Representation in Spain and Portugal: Electoral Competition, Learning and Emulation*, South European Society and Politics, pp. 1-17, doi: 10.1080/13608746.2016.1244890
- (202) Slapin, J.B.; Proksch, S.-O. 2014. *Words as Data: Content Analysis in Legislative Studies*. În Martin, S.; Saalfeld, T.; Strom, K.W. (eds.), *The Oxford Handbook of Legislative Studies*. Oxford University Press.
- (203) Snyder, R. 2008. *What is Third-Wave Feminism? A New Directions Essay*, Signs: Journal of Women in Culture and Society, 34(1), pp. 175-196. doi: 10.1086/588436
- (204) Sobotka, T.; Skirbekk, V.; Philipov, D. 2010. *Economic recession and fertility in the developed world. A literature review*, Vienna Institute of Demography, Vienna, Austria, pp. 1-37.

- (205) Sokoloff, N.J.; Dupont, I. 2005. *Domestic Violence at the Intersections of Race, Class, and Gender*, *Violence Against Women*, 11(1), pp. 38-64, doi:10.1177/1077801204271476
- (206) Stark, L.; Ager, A. 2011. *A Systematic Review of Prevalence Studies of Gender-Based Violence in Complex Emergencies*, *Trauma, Violence, & Abuse*, 12(3), pp. 127-134, doi:10.1177/1524838011404252
- (207) Tamerius, K.L. 1995. *Sex, Gender, and Leadership in the Representation of Women*, în Duerst-Lahti, G.; Kelly, R.M. (ed.), *Gender Power, Leadership and Governance*, pp. 93-112, Ann Arbor: University of Michigan Press.
- (208) Taylor Mill, H.H. 1851. *Enfranchisement of Women. An Essay by Mrs. John Stuart Mill*. Reprinted from the Westminster and Foreign Quarterly Review, for July, 1851. New York: Office of „The Revolution”, 1868.
- (209) Taylor-Robinson, M.M.; Heath, R.M. 2003. *Do Women Legislators Have Different Policy Priorities than Their Male Colleagues?*, *Women & Politics*, 24(4), 77-101. doi:10.1300/j014v24n04_04
- (210) Teorell, J.; Sum, P.E.; Tobiasen, M. 2007. *Participation and political equality. An assessment of large-scale democracy*. În Van Deth, J.W.; Montero, J.R.; Westholm, A. (eds.), *Citizenship and Involvement in European Democracies: A Comparative Analysis*, London: Routledge.
- (211) Thomas, D.Q.; Beasley, M.E. 1993. *Domestic Violence as a Human Rights Issue*, *Human Rights Quarterly*, 15(1), pp. 36-62, doi:10.2307/762650
- (212) Thomas, S. 1991. *The Impact of Women on State Legislative Policies*, *Journal of Politics*, 53, pp. 958-976.
- (213) Thomas, S. 1994. *How Women Legislate*, New York: Oxford University Press.
- (214) Tremblay, M.; Pelletier, R. 2000. *More Feminists or More Women? Descriptive and Substantive Representation of Women in the 1997 Canadian Federal Election*, *International Political Science Review*, 21(4), pp. 381-405.
- (215) Tremblay, M. 2007. *Democracy, Representation, and Women: A Comparative Analysis*, *Democratization*, 14(4), pp. 533-553, doi: 10.1080/13510340701398261
- (216) Tucker, S.; Martyn, M.; Bejenaru, A.; Brotherton, G.; Gahleitner, S.; Gunderson, C.; Rusu, H. 2011. *Violence, Exploitation and Trafficking: Service User Perspectives. A comparative analysis of community focused initiatives aimed at supporting Women, Children and Young People who have been the focus of violence, exploitation or trafficking in 3 regions of the UK, Germany and Romania. 2009-2010*. Birmingham: Newman University College. ISBN: 978-0-9568268-0-0
- (217) Tufiș, C. 2007. *Încredere instituțională – victimă a tranziției postcomuniste*. În Voicu, B.; Voicu, M. (eds.), *Valori ale românilor: 1993-2006. O perspectivă sociologică*, pp. 117-149, Iași: Institutul European.

- (218) Turcu, A. 2009. *Women, Political Participation and Electoral Quotas in Romania*. Quota Project.
- (219) UNDP (United Nations Development Programme). 2023. *Gender Social Norms Index*, <https://hdr.undp.org/content/2023-gender-social-norms-index-gsni#/indicies/GSNI>, ultima accesare pe 24 martie 2025.
- (220) UNDP-UN Women (United Nations Development Programme - United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women). 2023. *The paths to equal: Twin indices on women's empowerment and gender equality*, New York.
- (221) Vega, A.; Firestone, J.M. 1995. *The Effects of Gender on Congressional Behavior and the Substantive Representation of Women*, *Legislative Studies Quarterly* 20, pp. 213-222.
- (222) Verge, T. 2006. *Mujer y partidos políticos en España: las estrategias de los partidos y su impacto institucional, 1978-2004*, *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 115, pp. 165-196.
- (223) Verge, T. 2012. *Institutionalising gender equality in Spain: incremental steps from party to electoral gender quotas*, *West European Politics*, 35(2), pp. 395-414.
- (224) Verge, T.; Fuente, M. de la. 2014. *Playing with Different Cards: Party Politics, Gender Quotas and Women's Empowerment*, *International Political Science Review*, 35(1), pp. 67-79.
- (225) Verge, T. 2023. „*It's the Party, Stupid!*”: *Success of and Resistance to Gender Quotas in Spain*. În Lang, S.; Meier, P.; Sauer, B. (eds), *Party Politics and the Implementation of Gender Quotas. Resisting Institutions*, Gender and Politics, Cham: Palgrave Macmillan.
https://doi.org/10.1007/978-3-031-08931-2_18
- (226) Voicu, M.; Voicu, B. 1999. *Programe sociale ale partidelor politice românești [Social programs of the Romanian political parties]*, in Cătălin Zamfir, ed., *Politici sociale în România: 1990-1998 [Social Policy in Romania: 1990-1998]*, București: Expert, pp. 583-691.
- (227) Voicu, M.; Tufiş, P. 2012. *Trends in gender beliefs in Romania: 1993-2008*, *Current Sociology*, 60(1), pp. 61-80. doi: 10.1177/0011392111426648
- (228) Voicu, M.; Tufiş, C. 2013. *Religion and social participation in postcommunist Europe*. În Hart, J. de, Dekker, P.; Halman, L. (coord.), *Religion and Civil Society in Europe*, Springer, pp. 203-217.
- (229) Voicu, M.; Bartolomé-Peral, E. 2013. *Support for democracy and early socialization in a non-democratic country: does the regime matter?*, *Democratization*, pp. 1-20.
doi: 10.1080/13510347.2012.751974
- (230) Voicu, M. 2018. *Modernization, Path-dependence and Cultural Change*, București: Editura Pro Universitaria.
- (231) Walker, R. 1992. *Becoming the Third Wave*, *Ms. magazine*, 2(4), pp. 39-41.
- (232) Wängnerud, L. 2000. *Testing the Politics of Presence: Women's Representation in the Swedish Riksdag*, *Scandinavian Political Studies*, 23(1), pp. 67-91. doi:10.1111/1467-9477.00031

- (233) Wängnerud, L. 2009. *Women in Parliaments: Descriptive and Substantive Representation*, Annu. Rev. Polit. Sci., 12(1), pp. 51-69. 10.1146/annurev.polisci.11.053106.123839
- (234) Walters, M. 2005. *Feminism. A very short introduction*, Oxford: Oxford University Press.
- (235) Watts, C.; Zimmerman, C. 2002. *Violence against women: global scope and magnitude*, The Lancet, 359(9313), pp. 1232-1237, doi:10.1016/s0140-6736(02)08221-1
- (236) Weber, M. 2003 [1920]. *Etica protestantă și spiritul capitalismului*. București: Editura Antet Revolution.
- (237) Weeks, A.C. 2018. *Why Are Gender Quota Laws Adopted by Men? The Role of Inter- and Intraparty Competition*, Comparative Political Studies, 001041401875876. doi:10.1177/0010414018758762
- (238) Welch, S.; Studlar, D.T. 1990. *Multi-member Districts and the Representation of Women: Evidence from Britain and the United States*, Journal of Politics, 52(2), pp. 391-412.
- (239) Weldon, S.L. 2002. *Beyond Bodies: Institutional Sources of Representation for Women in Democratic Policymaking*, Journal of Politics, 64(4), pp. 1153-1174.
- (240) Welzel, C.; Inglehart, R.F. 2001. *Human Development and the „Explosion” of Democracy: Variations of Regime Change across 60 Societies*. Discussion Paper FS III 01-202. Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB).
- (241) Welzel, C.; Inglehart, R.F.; Klingemann, H.-D. 2003. *The theory of human development: A cross-cultural analysis*, European Journal of Political Research, 42, pp. 341-379.
- (242) West, C.; Zimmerman, D.H. 1987. *Doing Gender*, Gender and Society, 1(2), pp. 125-151.
- (243) Wilensky, H.L. 2002. *Rich Democracies: Political Economy, Public Policy, and Performance*. Berkeley și Los Angeles, California: University of California Press.
- (244) Williamson, S. 2019. *Backlash, gender fatigue and organisational change: AIRAANZ 2019 presidential address*. Labour & Industry: a Journal of the Social and Economic Relations of Work, 30(1), pp. 5-15. doi: 10.1080/10301763.2019.1677202
- (245) Wollstonecraft, M. 1975. *A Vindication of the Rights of Woman* (1972), Harmondsworth: Penguin.
- (246) Young, I.M. 2000. *Inclusion and Democracy*, Oxford: Oxford University Press.
- (247) Zabrzewska, A. 2020. *Interview with Professor Małgorzata Fuszara*. În Dubrow, J.K., Zabrzewska, A. (eds.), *Gender Quotas in the Post-Communist World: Voice of the Parliamentarians*, pp. 205-222. Warszawa: IFiS PAN Publishers.
- (248) Zamfir, C. (coord.) 1998. *Dicționar de sociologie*, București: Editura Babel.
- (249) Zamfir, E.; Zamfir, C. 2000. *Situația femeii în România*, București: Editura Expert.